

ГУЦАН Т.Г., к.п.н., доц., Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СОТНІКОВ Д.В., магістрант, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ СПІЛЬНОЇ УЧАСТІ В УКРАЇНІ

Економіка спільної участі створює нові можливості для споживачів і підприємців. За умови належного до неї ставлення та заохочення її розвитку, вона може зробити істотний внесок у створення робочих місць та економічне зростання України. Світовий та європейський досвід свідчить, що нові бізнес-моделі, які базуються на інноваціях, мають значний потенціал сприяння зміцненню конкурентоспроможності та сталого розвитку економіки. Часом, успіх шерингових платформ є серйозним викликом для існуючих операторів ринку та усталених бізнесових практик, однак, створюючи умови для надання послуг, ці платформи відкривають перед громадянами нові можливості щодо зайнятості, гнучкого графіку роботи та нових джерел доходу.

Водночас, у міру розвитку економіки спільної участі, виникають питання стосовно доступу на ринок, захисту споживачів, зайнятості та оподаткування.

1. Доступ до ринку. Постачальники послуг підпадають під дію вимог доступу до ринку (надання дозволів або ліцензій) лише за умови, що ці вимоги є недискримінаційними, обґрунтованими і пропорційними для досягнення чітко визначених цілей публічної політики. Абсолютні заборони і кількісні обмеження мають використовуватись тільки як крайній захід. Така регуляторна політика повинна застосовуватись як до економіки спільної участі, так і до постачальників традиційних послуг.

Застосовуючи вимоги до онлайн-майданчиків щодо доступу на ринок, мають враховуватись специфічні риси шерингової економіки, зокрема, потрібно розрізняти:

- шерингові платформи, які забезпечують надання базових послуг, і тих, що є лише посередниками;
- приватних осіб, що пропонують послуги несистематично і постачальників послуг, які діють на професійній основі.

Деякі країни встановили граничні значення, для того, щоб розрізняти громадянина, який надає послуги на нерегулярній основі, і постачальника послуг, який діє на професійній основі. Ці граничні значення часто розробляються для кожного сектору з урахуванням частоти надання послуги і величини доходу, який вона генерує. Наприклад, у готельному секторі деякі країни дозволяють короткострокову оренду і послуги спільного використання житла без отримання попередніх дозволів або реєстраційних вимог, у разі, якщо послуги надаються на певну кількість днів на рік (30-60 днів).

2. Захист інтересів користувачів. Платформи шерингової економіки мають прагнути до збалансованого підходу, який би, з одного боку, забезпечив високий рівень захисту користувачів від недобросовісної комерційної практики, а з іншого – дозволив уникнути нав'язування зобов'язань на приватних осіб, які не є комерсантами, але надають послуги на нерегулярній основі. Комерсанти мають гарантувати, що вони не вводять в оману користувачів своїх послуг, надаючи необхідну інформацію і поважаючи вимоги прозорості та професійної доброчесності.

3. Зайнятість. Згідно із ст. 14 Податкового кодексу України, працівник – це фізична особа, яка безпосередньо власною працею виконує трудову функцію згідно з укладеним з роботодавцем трудовим договором (контрактом) відповідно до закону. У контексті економіки спільної участі визначення працівника повинно базуватися на трьох основних критеріях встановлення наявності трудових відносин:

– чи діє він під керівництвом платформи (тобто, платформа визначає вибір діяльності, винагороду та умови праці);

– яким є характер роботи;

– чи оплачуватиметься робота.

Наявність трудових відносин має встановлюватись у кожному конкретному випадку на основі зазначених вище трьох критеріїв.

Трудове і соціальне законодавство України застосовується до людей, які перебувають у трудових відносинах. У разі наявності таких відносин, встановлюються мінімальні стандарти, які включають в себе: вимоги з охорони здоров'я і безпеки, зокрема обмеження робочого часу; право на щорічну відпустку, щоденний і щотижневий відпочинок; доплати за ненормований робочий термін і понаднормові роботи; інформація про індивідуальні умови праці; заборона дискримінації працівників нестандартних форм зайнятості (неповний робочий день, строковий договір або зайнятість на тимчасових умовах).

4. Оподаткування. Постачальники послуг шерингових платформ мають платити податки, так само як і інші учасники економічної діяльності. Відповідні податки включають в себе: податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток і податок на додану вартість. Оскільки збір податків є національною компетенцією держави, органи державної влади мають прагнути забезпечити більш чітку інформацію про оподаткування учасників шерингової економіки.

Міністерству фінансів України необхідно налагодити тісну співпрацю між регіональними податковими органами та платформами спільної участі (для поліпшення дотримання податкового законодавства і збирання податків), оскільки вони можуть допомогти забезпечити прозорість економічної діяльності, що підлягає оподаткуванню.